DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE RHEUMATISMO.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

ANDREAS INGLIS,

EDINENSIS,

Physicae Societatis Socius Honorarius.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXVII.

Viro praeſtantiſſimo,

GULIELMO RAMSAY,

DE BARNTON, ARMIGERO,

Virtutibus,

Quas per totum vitae decurſum diligenter coluerit,

Numeroſiſſimis vere ſpectabili,

Qui exemplum rarum et laudabile praebet,

Succeſſus proſperrimos ſummamque opulentiam,

Quae pleroſque mortalium tranſverſos agunt,

Benevolentiam ei ingenitam moreſque amabiles,

Nulla ex parte mutare valere ;

Propter amicitiam et urbanitatem ſingulares,

Adverſus ſeſe ſuaſque conſtanter adhibitas ;

Nec non,

Viro ingeniofo,

FORRESTO DEWAR,

Chirurgo Edinenfi,

Collegii Regii Chirurgici Edinenfis Praefidi,

Neminique artis propriae peritia fecundo,

Ob amorem et attentionem,

Quibus omnibus fuis commodis,

Quantum in eo fuit,

Affidue confulere dignatus eft;

Hanc Differtationem Medicam Inauguralem, ea,

Qua par eft,

Obfervantia,

D. D. C.Q.

ANDREAS INGLIS.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

RHEUMATISMO.

NONNULLI forſitan ſecum mirabuntur, me hujuſmodi morbum, qui adeo vulgaris ſit, ut pauciſſima vel nulla naturam ejus et curationem ſpectantia tironem etiam in arte Hippocratica poſſint latere, e numeroſiſſimis, quae medicina longe lateque patens ſuppeditet, argumentis, quem in diſſertatione inaugurali exequerer, potiſſimum ſelegiſſe. Illis vero reſpondeo, juvenis eſſe, ſaltem per aliquot annos poſtquam medicinae ſtudere incepit, *communia* potius, quam *inſolita* et *rara*, intueri. Mihi enim, non ſine cauſa graviſſima, vitio poſſet verti, ſi morbum, qui in genus humanum, ſingulis fere diebus, invadit, et Britannos, cives dilectiſſimos, ſaepius, quam alios, infeſtat,

ulla ex parte ignorarem. Si vero, contra, vitium, quod ne semel quidem in multis exemplorum millibus femet oftendit, quodque medicum aetate provectum, prudentem expertumque fugere periclitatur, non penitus perfpectum cognitumque haberem, quifnam, candore et humanitate praeditus, non me excufaret, et juvenili ignorantiae parceret? Infuper infcitia in pofteriore exemplo, quam in priore, multo minus periculi haberet. Hic uni tantum paucülifve ad fummum, illic plurimis poffet obeffe. Qui praeterea, notitia *communium* probe inftructus, medicinam facere incipiet, is haud dubie faepiffime valetudini mortalium commodae confulere, et bonam morborum, qui curationem recipere poffunt, partem depellere poterit; et igitur medicus eo longe utilior futurus eft, qui, communibus neglectui nimis habitis, plurimum temporis in *propriis* et *rariffimis* contemplandis et profequendis confumpfit. Hifce autem fimilibufque inductus materiam vulgarem non defugiendam putavi; nihil aliud exoptans, quam uti Praeceptoribus illuftriffimis, quibus tot et tanta debeam, me animum ad utiliffima ab illis tradita ferio attendiffe demonftrem.

Hic morbus, quem exequendum fufceperim, et Graecos et Romanos auctores, quantum ad naturam ejus veram attinebat, adeo latuit, ut eum ab arthritide, fub qua omnes artuum dolores,

res, five inflammationem haberent, five eadem deftituerentur, et, ut illis placuit, ab aliquo humore orirentur, comprehenderunt, nullis notis certis fecernere fuerint aggreffi. Nomen ῥευματισμος, unde judicare licet, morbum alicui humoris impetui ad partem affectam facto, vel catarrho, uti vulgo appellabatur, fuiffe relatum, à Galeno primum adhibitum effe videtur. Utrum vero per id vocabulum morbum, quem *rheumatifmum* recentiores appellent, vel diverfum, fignificet, minime conftat. Caeterum hoc compertum habemus, medicos omnes recentiores ad Botallum ufque tantum, ut naturam morbi rite intelligerent, abfuiffe, ut, contra, eum ab humoribus naturam frigidam habentibus proficifci, et igitur detractionem fanguinis inimicam effe pofuerint. Hoc, quam imperfectae, immo, quam ridiculae, notiones eorum hujufce morbi fuerint, plane et evidenter oftendit. Auctor vero modo comprehenfus, vincula confuetudinis inveteratae exuens, afferere non dubitavit, miffiones fanguinis reiteratas ad eum fanandum effe neceffarias. Quinetiam duorum exemplorum meminit, in quibus in hanc medendi viam cum profperrimo fucceffu procefferat. Poft eum Ballonius, qui Lutetiae Parifiorum, Ludovico decimo tertio rerum potiente, floruit, nomen *rheumatifmum* morbo primus e medicis recentioribus indidit, eum inflammationem habere, et ab arthritide vel catarrho longe differre affirmans. Praeterea hif-

toriam

toriam ejus accuratam memoriae prodendam curavit, et praesidium unicum in crebris sanguinis detractionibus positum esse contendit *. In eandem super et natura morbi et curatione sententiam postea concesserunt viri docti celebresque Riverius et Sydenhamus.

Sub nomine *rheumatismus* utrumque morbi genus, *acutum* nempe et *chronicum*, comprehendere et exequi decrevi. Inter differendum de illis, vestigiis Culleni aliorumque auctorum celebrium, quantum potero, insistam.

Omnes ante Cullenum Nosologi definitiones morbi admodum imperfectas tradiderunt, quae et ad naturam ejus designandam, et ad eum ab aliis artuum vitiis distinguendum, perperam accommodari videntur. Igitur, illis ex toto praetermissis, Culleniana sola, utpote quae omnibus palmam facile praeripiat, utar. Sic autem sese habet ea, quae genus morbi acutum spectat. "Morbus ab externa, et plerumque evidente causa; pyrexia; dolor circa articulos, musculorum tractum sequens, genua et reliquos majores, potius quam pedum vel manuum articulos, infestans, calore externo auctus."

HISTORIA

* Vide Pringle's Diseases of the Army, P. 3. chap. 2. sect. 7. edit. 2.

HISTORIA MORBI.

In plagis frigidis frequenter, in calidis rarius, ſemet oſtendit. Autumno et vere ſaepiſſime, hyeme, dum frigus non parvum conſtanſque dominatur, minus crebro apparet. Hoc haud dubie, cur in Suecia et Laplandia ex toto fere ignotus ſit, in cauſa eſt. Rariſſime, caloribus aeſtivis invaleſcentibus, invadit. Calor quidem ei inimiciſſimus eſſe videtur. Namque Cleghornius celebris, inter morbos inſulae Balearicae Minori proprios depingendos, ſemel tantum, quod notabile eſt, hujuſce morbi mentionem injicit. Quinetiam Hillarius, dum morbos, qui inſulam Barbadoenſem infeſtant, exſequitur, hunc ſibi perquam raro in conſpectum ſeſe dare affirmat. Inſuper multi memoriae produnt, in terris, quae ad Auſtrum magis etiamnum vergunt, vix unquam apparere, niſi cauſa excitans potentiſſima corpori fuerit admota. Qualibet tamen tempeſtate, et in qualibet regione, ſi viciſſitudines frigoris et caloris in tempus ſint frequentes, accedere poteſt. Nec in iis, quibus nondum multum aetatis acceſſerit, nec in iis, qui aetate provectiores ſint, frequenter apparet. Tempore, quod pubertatem inter et annum aetatis trigeſimum quintum intercedit, aliqua ex parte circum-

ſcriptus

ſcriptus eſſe videtur. In quodlibet temperamentum, ſed in ſanguineum potiſſimum, invadit, mulieres ſaepius, quam viros exercens.

Morbum in primis inſigniunt dolores artuum, hos ſolos plerumque, ſed partes muſculares quoque nonnunquam, afficientes. Creberrime ſecundum muſculorum decurſum, ab uno artu ad alium, rapide ſemet extendunt, et ſemper actione muſculorum qui artui artubuſve laborantibus proprii ſunt, plurimum intenduntur. Qui artus frequentiſſime afficiuntur, ii ſunt coxae, genua, humeri et cubiti, nempe majores. Tali et carpi quoque ſaepe torquentur ; articuli vero minores, quales digitorum pedum manuumve proprii ſunt, raro aliquid detrimenti inde capiunt. Quanquam morbus una corporis parte tantum interdum continetur ; multas tamen admodum frequenter exercet. Rebus ita ſe habentibus, a rigore et horrore incipit, quos protinus excipiunt reliqua pyrexiae ſigna, praeſertim ictus arteriarum frequentes, pleni, et duri. Pyrexia nonnunquam ante ſemet oſtendit, quam ulli dolores percipiuntur ; ſed dolores ſaepius in certis partibus prius ſentiuntur, quam ulla febris ſigna apparent. Cum nihil pyrexiae ſubeſt, dolor aliquando uno articulo continetur. Si vero febris non mediocris urgeat, dolor, quanquam in uno artu potiſſimum ſedere poteſt, complures alios eodem

tempore ſaepiſſime occupat, ab uno ad alium plerumque migrans. In univerſos quoque corporis muſculos interdum invadit, adeo ut ex toto fere immobile reddatur, et nullas omnino, pauciſſimaſve functiones exercere poſſit †. Quinetiam in uno levatus, in alio gravior evadit. Eundem plerumque non diu tenet, ſed locum ſaepe mutat, et artus, quos prius invaſerat, aliquando repetit. Hoc modo in magnam longitudinem ſaepe producitur morbus, ſi nobiſcum, quanta ejus gravitas ſit, reputamus. Pyrexia quidem raro ultra duas treſve ſeptimanas, graviter urget; quanquam aliquando ex parte levata ſpatium totum ſex hebdomadarum explet.

Quae febris rheumatiſmum comitatur, ea unoquoque veſpere ingraveſcit, et noctu maxime ſaevit. Per tempus nocturnum quoque dolores violentiores evadunt, et ab uno artu ad alium tranſeunt. Hinc quoque auctum accipere videntur, quod corpus accuratius tegitur calidiuſque ſervatur.

Poſtquam artus dolore aliquamdiu fuit tentatus, plerumque quoque rubeſcit, tumeſcit, et tactui dolet. Tumor accedens dolorem

† Vide the Manuſcript Lectures of the late celebrated Dr Gregory.

dolorem artus plerumque levat, ſed eundem non ſemper ex toto depellit, nec artum adverſus reditum ejus tutum reddit.

Morbus aliquanto ſudationis plerumque ſtipatur, quae brevi poſt initium oritur. Raro vero libera aut copioſa eſt, et raro quoque dolores levat morbumve judicat. Per morbi decurſum urina colorata eſt, et, ſub initium, ſedimenti expers. Caeterum, morbo progrediente et pyrexia longiores remiſſiones adepta, ſedimentum pulverem lateritium referens deponit. Hoc vero finem morbi minime facit; namque ſaepe diu manet, poſtquam ſedimentum hujuſmodi in urina ſemet oſtendit. Qui ſanguis hoc in morbo e venis extrahitur, is cruſtam coriaceam, indicem diatheſeos phlogiſticae evidentiſſimam, ſuperficiei ſuae innatantem nunquam non exhibet. Alvus per totum morbi ſpatium dura eſt. Quod idem in pleriſque morbis inflammationem habentibus incidit; namque diarrhoea, vel profuſio alvi, in omnibus hujuſcemodi morbis, phaenomenon rariſſimum eſt.

Quanquam rheumatiſmus acutus phlegmaſiis, quarum naturae plurimum ei inſit, optimo jure accenſeatur; ab iis omnibus tamen hoc plane evidenterque diſcrepat, quod non ſuppuratione finiri conſuevit. Haec fere nunquam incidit. Morbus quidem, ut humor pellucidus gelatinoſus in vaginas tendinum effundatur,

aliquando

aliquando facit. Si humores hujusmodi frequenter effundi ponantur, iidem vulgo rursus absorbeantur oportet. Namque Cullenus celeberrimus, omnium morbos spectantium observator fidelissimus, se nunquam tales inde tumores oriri vidisse testatur, quales, uti humor iis contentus emitteretur, opem scalpelli chirurgici depostularunt. Eos tamen aliis semet ostendisse confitetur.

Gravitate pyrexiae tandem diminuta, dolores articulorum, si manent, minus graves fiunt, loco certo magis circumscribuntur, unum pauculosve ad summum artus tantum occupantes, et sedem mutare minus periclitantur.

Si pyrexia, quae rheumatismum comitatur, omnino cessat; si tumor, et potissimum artuum rubor, ex toto decedunt; sed dolores tamen articulos singulares etiamnum afficere pergunt, qui rigidi et frigidi manent, qui sensui molestiae, motu adhibito, vel mutationibus coeli incidentibus, patent, qui sine difficultate sudore cogi nequeunt; vel, dum reliquum corpus sudore copioso et calido diffluit, tenace et frigido tantum humectantur: Si praesertim dolores artuum modo positorum frigore intenduntur, et, contra, calore illis admoto levantur, *rheumatismum chronicum* genuinum adesse, concludere licet.

Hic autem articulos diverſos afficere poteſt ; eos vero potiſſimum, qui multis muſculis circumdantur, quorumve muſculi in niſibus valentiſſimis et maxime continuis edendis adhibentur, vexare periclitatur. Res ita ſe habet in vertebris lumborum, quarum affectus *lumbago* ; vel in coxa, cujus *iſchias*, vel *ſciatica* appellatur.

Hanc morbi hiſtoriam ad finem perducturi notemus oportet, utrumque rheumatiſmi, quem ſupra depinxerimus, genus inſulam Britannicam, ob temperiem coeli inconſtantem et mutabilem, ante omnes alias forſitan totius orbis terrarum regiones, graviter exercere et infeſtare.

DIAGNOSIS.

Cum medici facilius in errorem de natura morbi, quam de via eidem ab aliis rite diſtincto medendi, incidere periclitentur, unicuique in hoc deſudandum et elaborandum eſt, ut morbum, quem depellere conaturus ſit, ab omni alio accurate prius ſecernat, quam curationem ejus ſibi ſuſcipit. Hoc ſalus aegrotantis, hoc exiſtimatio ſua exigit. Cum res ita ſe habeat, nonnihil o-

perae

perae curaeque in discriminibus, quae rheumatismum inter et morbos eum referentes intercedunt, illustrandis ponendum duco. Prius autem unum rheumatismi ipsius genus ab altero, deinde utrumque ab aliis morbis distinguere conabor.

1. Genus rheumatismi acutum a chronico non difficulter secernitur. Namque in illo semper adsunt pyrexia, artuum tumor ruborque; dolores, qui externo calore augentur, et noctu potissimum urgent. In hoc, contra, pyrexia nulla, nullus plerumque tumor. Insuper dolores artuum vel musculorum, ut definitio Culleniana demonstrat, sub motu praesertim augentur, plus minusve fugaces sunt, et calore lecti vel alio externo levantur.—Artus ipsi debiles rigidique sunt, et facile, saepe sponte, frigescunt. Haec duo genera a se invicem distinguere operae pretium esse duxi, quod curatio eorum, ut postea ostendetur, magnopere differt.

2. Dolores a lue venerea proficiscentes a rheumatismi propriis dignoscantur necesse est. Quantum priores spectat, media ossa solidissima, ut cranium tibiamve, tenent, et profunde sedere videntur; posteriores vero exteriora corporis occupant, tractum musculorum sequuntur, et ossa extrema articulosque, potissimum majores, exercent. Praeterea, quandocunque dolores

morbi

morbi venerei proles ſunt, alia ejus morbi ſigna aut praeceſſerunt, aut ſubſunt, unde, qualis dolorum origo ſit, conjicere poſſumus.

3. Qui dolores rheumatiſmum comitantur, ii ab illis, quos ſcorbutus facit, diligenter quoque ſunt diſtinguendi. Nec hoc factu difficile. Hi pulſibus arteriarum exilibus et inaequalibus, ſignis proclivitatis ad putredinem evidentibus, laſſitudine et debilitate inſignibus; maculis in cute diverſicoloribus, plerumque liveſcentibus, praeſertim ad pilorum radices; proclivitate ad haemorrhagias, &c. ſtipantur. His vero omnibus deſtituuntur dolores, qui a rheumatiſmo profluunt.

4. Dolores, qui vulgo *nervoſi* appellantur, ab iis, qui rheumatiſmi comites ſunt, ſecerni quoque debent. Horum origo et cauſae notae ſunt. Fons vero, unde illi oriantur, ſumma obſcuritate involutus eſt, immo ex toto ignotus. Quales ſint, hinc tantum diſcere poſſumus, quod alia ſigna nervoſa iis plerumque accedunt.

5. Non parum ſimilitudinis rheumatiſmum inter et podagram evidenter intercedit. Satis certo tamen dignoſci poſſunt; namque plurimis, iiſque minime obſcuris, inter ſeſe differunt. Primum

mum autem discrimen a causis, unde proficiscantur, petendum. Rheumatismus a causa externa, et plerumque evidente, frigore nempe; podagra nec ab hoc, nec ab alia quavis causa externa oritur, sed ab aliqua interna conditione morbida, cujus naturam assequi nondum potuit pathologorum acumen, pendet. Loco quoque, quem tenent, differunt. Rheumatismus artus majores, rarissime minores, et superiores saepius quam inferiores occupat. Podagra, contra, minores et inferiores corripit, et uno, ut pollice pedis, saepe circumscribitur. Rheumatismus vero semet uno articulo rarius continet; sed complures eodem tempore invadere consuevit, et tantum abest, ut articulis solis contineatur, ut tractum, contra, musculorum evidentissime sequatur. Podagra a labe haereditaria, saltem plerisque in exemplis, profluit; nullam vero hujusmodi originem agnoscit rheumatismus. Accessionem podagrae, praeterquam in nonnullis juvenibus et valentioribus, antecedere solent, concoctio diminuta, acor, inflatio et alia idem genus signa, et in senibus praecipue, affectus nervosi, ut asthma et spirandi difficultas. Nullis vero hujusmodi notis praecedentibus, rheumatismus invadit. Porro cum affectibus viscerum internorum frequenter alternat podagra, quod rheumatismus, si in idoneam ei medendi viam procedatur, rarissime facere consuevit. Quinetiam, quantum ad tempus, quo invadunt, attinet, magnopere discrepant morbi.

Rheu-

Rheumatiſmus, ut ſupra comprehendimus, eo quod pubertatem inter et annum aetatis trigeſimum quintum intereſt, ſpatio magna ex parte circumſcriptus eſſe videtur. Podagra vero mortales, ante mediam aetatem, raro incipit affligere, niſi cum labes haereditaria admodum valens potenſque eſt. Rebus ita ſe habentibus, infra annum aetatis vigeſimum aliquando apparuit. Exempla etiam non deſunt, ubi pueros, qui ſeptem octove annos tantum habuerunt, cibo animali nimis liberaliter uti incaute permiſſos, infeſtavit. Quantum ſexum et temperamentum ſpectat, manifeſte quoque differunt. Podagra non tam exquiſite ſanguinei temperamenti, quam habitus plenioris, corporum magnorum, craſſorum, et aſperorum, ſexus virilis aut mulierum valentiorum, quas viragines appellare conſuevimus, appetens eſſe videtur, et eunuchis parcit. Rheumatiſmus vero temperamentum ſanguineum conſtanter, et mulieres praeſertim, exercet. Podagra certos circuitus habet, et ex intervallis brevioribus vel longioribus redire ſolet ; ſed rheumatiſmus minime periodicus eſt, et ſemel tantum per totum vitae decurſum accedere poteſt. Denique dolor rheumatiſmi, ſaltem acuti, magis, quam podagrae, mobilis eſt, et locum ſaepius mutat. Hoc vero notabile eſt, quod locus, unde dolor alio tranſlatus eſt, minus, quam in podagra, levatur. Cum podagra locum mutat, articulum alterius

lateris

lateris respondentem petit ; sed rheumatismus ad alteram corporis extremitatem plerumque migrat.

Quae modo posui, ea, me judice, ad podagram a rheumatismo secernendam ex toto sufficient.

CAUSÆ REMOTÆ.

Sub his autem comprehenduntur seminium et causa excitans.

1. *Seminium.*—Hoc in diathesi phlogistica, quae, uti Cullenus in praelectionibus suis super usu practico memoriae prodit, tonus systematis totius arteriosi adauctus, vel contractilitas forsitan fibrarum ejusdem muscularium intensior est, consistere videtur. Haec autem minime inflammatio ipsa est, sed conditio corporis tantum ad eam recipiendam, si ei aliquo tempore futuro causa excitans, postea memoranda, accesserit, paratissima. Diathesin hujusmodi pro seminio hujus morbi unico habendam esse, testantur omnia quae ortui ejus favent, vel mortales ad eum proclives efficiunt ; tempus nempe vitae, quo magna ex parte circumscriptus

circumſcriptus eſſe videtur; ſtatus hominum, qui in eum incidere conſueverunt, corporeus victuſque eorundem ratio; regionum, quas infeſtat, natura, et tempeſtates, quibus in genus humanum ſaevire ſolet, &c. Rheumatiſmum autem mortales a pubertate ad mediam aetatem uſque frequentius vexare, ſupra poſuimus. Qualis vero diatheſis per hocce ſpatium in ſyſtemate corporeo dominatur? Phlogiſtica haud dubie, quae homines phlegmaſiis omnigenis, et rheumatiſmo in reliquis, opportunos reddit. Praeterea qualis eſt ſtatus corporeus, hoc ſtadio vitae humanae nondum incepto aut finito? Nonne debilis et relaxatus, et igitur inflammationi parum amicus? Quod evidenter in cauſa eſt, cur morbus, quem exequimur, infantes nunquam, pueros et aetate provectos rarius, invadat. Inſuper, qualis eſt eorum, qui hoc morbo conflictari ſolent, ſtatus corporeus, qualiſque victus ratio? Nonne ille plenus, haemorrhagicus, ſolito valentior? Nonne haec quoque plerumque plena et opipara? Qui enim rheumatiſmo implicantur, ii, ſaltem plurimi eorum, vitam ſedentariam agunt, et luxui, crapulae, et intemperantiae omnigenae, dediti ſunt. Quales porro regiones infeſtat? An ad Auſtrum vergentes, et ſub ardore Solis propinqui ſitas, ubi fabrica corporis mollior, et fibrae muſculares relaxatae et debiles, non tenſae et rigidae ſunt; vel ad ſeptentrionem ſpectantes, ubi robur multo majus corporibus ineſt, et

fibrae

fibrae musculares plus vigoris et elateris habent? In has, procul dubio, ut Britannia nostra multaeque aliae regiones in iisdem similibusve latitudinis Borealis gradibus sitae, nimis certo testantur, imperium saevissimum tenet. Quali tempestate denique accedit? Non aestate, cujus calores intensi ei robori tonoque, quae ortui ejus favent, adversantur; sed vere et autumno, cum frigus non modicum, aliquando permagnum, dominatur, quanquam cum calore nonnunquam alternat. Hoc vero, ut postea plenius monstrabitur, ad morbum movendum aliqua ex parte necessarium esse videtur; namque frigus hyemale, si continuum sit, unoque tenore pergat, et nullas variationes subeat, modo lenius, modo intensius evadens, pauciores rheumatismos, experientia teste, quam vernum vel autumnale, progignit. Ratiocinio quidem, quod adhibuerim, hoc forsitan objici potest, quod e morbis antecedentibus convalescentes, et profluviis immodicis debilitati, in quibus nihil diatheseos phlogisticae plenitudinisve adesse possis suspicari, rheumatismo interdum corripiuntur. Acutum vero morbi genus et inflammationem, quae id comitatur, graviorem in hominibus hujuscemodi prius oriri posse nego, quam magna ex parte convaluerunt, et vires, saltem mediocres, recuperarunt. Quam brevi vero spatio quidem aegrotantes hujusmodi restituantur, quamque subito plenitudo, etiam morbida, exinanitionem per-

magnam excipiat, neminem, qui medicinam primoribus labris deguſtaverit, poteſt latere.

Quo hanc diſſertationis partem ad finem perducamus, nonne varia, quorum mentionem ſupra fecerimus, ſeminium rheumatiſmi in diatheſi phlogiſtica conſiſtere plane evidenterque demonſtrant? Quid iis ad ſtatum hujuſmodi corporeum progenerandum efficacius eſſe poteſt? Non quidem inficiamur morbum, nullo, ſaltem evidente, ſeminio ſubſtante, aliquando excitari poſſe, ſi cauſa excitans, quae corpori admoveatur, fuerit admodum valens.

2. *Cauſa excitans.*—Haec autem plerumque eſt frigus corpori applicatum. Singulares vero et illius et hujus conditiones prius ſubſint neceſſe eſt, quam frigus corpori noxam inferre poteſt. Illud infra gradum thermometri Fahrenheiteani ſexageſimum ſecundum deſcendat, et diu, ut ſub forma veſtium humidarum, applicetur; hoc praeter conſuetudinem calefiat; vel pars ejus certa, reliquis calidis ſervatis, frigori objiciatur oportet. Proximum eſt, ut rationem horum philoſophicam reddere conemur.

Calor autem naturalis corpori humano unicuique ſano proprius gradum thermometri ſupra dicti nonageſimum octavum

adaequat.

adaequat. In omni corporis parte idem eſt, in univerſum ſyſtema aequaliter diffuſus. Cum vero hicce caloris gradus valetudini commodae omnino neceſſarius ſit, eum, quo principium vitale debito tepore nunquam non foveatur, artificio ſingulari conſervandum curavit rerum natura Creatrix. Namque corpori poteſtatem caloris progenerandi ſapiens inſevit. Haec vero ad calorem corporis idoneum tuendum non ſufficit, ſi temperies aëria infra gradum ſexageſimum ſecundum deſcenderit diuque ibi manſerit. Quamdiu hunc gradum ſuperat, licet corporea multo inferior ſit, inter calorem aëris externi et corporis aequilibrium brevi rurſus reſtituitur. Si, contra, longe longeque infra hunc ſubſidet, principium vitale vi ſua ſedante extinguere periclitabitur; quod quidem ſaepe facit. Nihil vero hujuſmodi timendum eſt, ſi non aliquantum infra gradum trigeſimnm ſecundum deſcendat. Etenim hunc inter et ſexageſimum ſecundum vim longe diverſam, ſtimulantem nempe, edit. Igitur ſi frigus inter hoſce duos gradus modo comprehenſos intercedens corpori admoveatur, eidem univerſo, praeſertim vero ſyſtemati ſanguifero, praeter conſuetudinem, diatheſi phlogiſtica ſubſtante, ſenſili et irritabili ſtimulo acerrimo erit. Et, licet uni parti tantum applicetur, ob conſenſum mirandum quo omnes corporis partes inter ſe nexu arctiſſimo conjunguntur, et pleroſque affectus ſecum invicem facillime communicant, effectus ſuos

in

in ſyſtema totum brevi diffundet. Si vis frigoris tertia, adſtringens nempe, poteſtati proxime memoratae accedit, et quidem ab ea nunquam poteſt disjungi, tonus ſyſtematis arterioſi magis magiſque etiamnum augebitur, et niſus ejuſdem in contractionem inſolitus orietur. Inſuper, curſus humorum, ob partes externas ſpaſmodice conſtrictas, interiora corporis verſus fiet, et ſanguis quantitate inſolita in cavis internis in poſterum accumulabitur. Hoc autem facillime in artubus incidet, quia non aeque, ac reliquae membrorum partes, ope telae celluloſae ab injuriis frigoris defenduntur.

Quos frigoris in corpus effectus depinximus, ii multo certius edentur, ſi corpus ante praeter conſuetudinem quolibet modo fuerit calefactum. Hinc inſolitam irritabilitatem ſibi comparare videtur, quae, ut conſtrictio ſpaſmodica a frigore proficiſcens validior, et omnia detrimenta inde capta multo graviora ſint, plane manifeſteque facit. Quae in plagis calidioribus conſtanter incidere conſuerunt, ea hanc noſtram opinionem magnopere ſuffulciunt. Ibi frigoris noxae gradui caloris praecedentis, pro rata ratione, gravitate ſemper reſpondent. Cur autem effectus frigoris ibi violentiores ſunt? Haud dubie, quod calor intenſus irritabilitatem corporibus humanis, quae in qualibet regione ſub ſeptentrionibus ſita magna ex parte ignota eſt, conciliat. Quinetiam

tiam silentio non praetereundum est, effectus frigoris nocivos constanter fere eo graviores esse, quo diutius corpori admovetur. Igitur vestimenta madefacta diuque gesta corpori summae noxae esse consuerunt. Praeterea, si frigus parti singulari, sub forma fluenti aërii, applicatur, dum reliquum corpus calidum servatur, et igitur magis relaxatum et irritabile est, effectus perniciosissimos frequenter edit, spasmum prius loco, cui fuit admotum, deinde corpori universo, validissimum, et aliquando insuperabilem fere, inferens, et igitur impetum humorum a superficie interiora corporis versus magnum et repentinum faciens.

Ita rationem, qua frigus in corpus certo modo affectum, in hoc morbo excitando, agat, exponere sum conatus. Duae e viribus tribus, frigori vulgo tributis, stimulans nempe et adstringens, conjunctae in hac operatione, uti plane videre est, exercentur. Quod ad genus morbi chronicum spectat, id rheumatismum acutum antecedentem, nisus violentiores et subluxationes, ut causas suas excitantes praecipuas, agnoscit. Hic forsitan alicui in mentem veniet rogare : Quomodo fit, ut causa omnino eadem alios homines longe aliis modis afficiat ; in uno catarrhum, in altero pleuritidem, in tertio anginam, in quarto rheumatismum, in quinto synocham, &c. excitans ? Quantum ad memetipsum attinet, meam hujusce rei ignorantiam plane confiteor,

fiteor, et alii forſitan multo doctiores et ſagaciores idem facere cogentur. Si conjecturam meram vero liceat proferre, unumquodque corpus forſitan ab omni alio plus minuſve differt, et ſeminium ſibi proprium habet, quod facit, ut ad morbum ſingularem, ante omnes alios, per totum vitae decurſum, proclive ſit. Hinc, ſi res ita ſeſe habet, fit, ut eadem cauſa alios morbos in aliis hominibus, moveat.

CAUSA PROXIMA.

Haec autem eſt proles ſeminii cauſaeque excitantis communis, vel effectus eorundem conjunctus, viz. ſanguis praeter naturam in arteriolis ligamentorum artuum, vel aponeuroſeos muſculorum tendineae, congeſtus. Quae ſanguinis accumulatio, et propter molem ſuam nimiam, et propter vaſa ſanguifera aliqua ex parte forſitan ante ſpaſmodice conſtricta, arteriolas modo poſitas magnopere ſtimulat, et nonnihil diſtendit, ſummum dolorem multumque inflammationis movens, et iter per eas liberum fruſtra ſibi quaerens. Rebus ita ſe habentibus, vires naturae medicatrices, quaſi conſilio ſanguinis congeſtionem tollendi, impetum circuitus humorum magis etiamnum adaugent; quod,

horrorem

horrorem et rigorem excitando, et arteriis extremis ſpaſmum inferendo, praeſtare videntur. Ita proxima hujuſce morbi cauſa in congeſtione ſanguinis nimia loco propria, cui ſpaſmus vaſorum extremorum et omnia pyrexiae ſigna accedunt, quantum diſci poteſt, conſiſtit. Huic vero, Culleno celeberrimo teſte, adjungi videtur affectus fibrarum muſculorum ſingularis, quem aliquantum rigiditatis eſſe vir doctus exiſtimat.

Abſit, ut opiniones quorundam, etiam magni nominis et famae, a modo prolata longe diverſas, ſuper cauſa rheumatiſmi proxima ſilentio praeteream. Eam in lentore humorum poſuit Boerhaavius illuſtris, ejuſque aemuli. Hunc vero lentorem exiſtere, nec magiſter venerabilis, nec diſcipuli unquam demonſtrare potuerunt. Cullenus ſagax, contra, eum in oeconomia animali ſubeſſe non poſſe, quin exitium vitae ſubitaneum inferret, argumentis non facile refellendis probavit. Doctrinam igitur, utpote quae nulli fundamento ſtabili et certo innitatur, ex toto repudiandam puto. Alii in animum ſibi induxerunt, acrimoniam ſingularem pro cauſa rheumatiſmi proxima habere. Materiam acrem quidem nervis admotam morbum rheumatiſmo ſimilem poſſe movere nemo ignorat. Exemplum hujus luculentum in odontalgia habemus. Caeterum, uti Cullenus illuſtriſſimus notat, nihil in hoc morbo ſubeſſe videtur, unde humores

aliquam

aliquam mutationem ſubiiſſe, vel aliquid acrimoniae ſibi comparaſſe, poteſt concludi.

Quantum ad genus rheumatiſmi alterum, nempe chronicum, attinet, cauſa ejus proxima longe diverſa eſſe videtur. Eam in atonia fibrarum muſcularium vaſorumque ſanguiferorum partis laborantis ſpaſmodica, cui contractio illarum rigiditaſque accedunt, poſitam eſſe mihimet perſuaſum habeo. Rem ita ſe habere clare monſtrare videntur cauſae, unde proficiſcitur, ſigna, curatio.

QUORUNDAM E SIGNIS EXPLICATIO.

Pleraque ſignorum, cum a cauſa proxima ſupra propoſita, et ſatis clare, ut ſpero, explicata, recta profluant, vix ullius illuſtrationis poſſunt indigere. Pauciſſimorum igitur tantum explicationem tradere decrevi.

1. *Ruboris* et *tumoris* partis laborantis.—Hi haud dubie ab inſolita ſanguinis in eo, qui laborat, loco quantitate congeſta, proficiſcuntur. Hoc per ſe adeo manifeſtum eſt, ut ei diutius immorari ex toto inutile foret.

2. *Doloris acuti.*—Hic ab impetu humorum nimio partem affectam versus facto plane pendet. Omnia vasa sanguifera nervulis sibi propriis sunt instructa, et igitur non parum sensilitatis habent. Si igitur impetu sanguinis insolito, ut in rheumatismo, ultra diametrum justam et naturalem distendantur, dolore afficiantur oportet. Hoc omnibus corporis partibus commune est. Cum vero vasa, quae in rheumatismo afficiuntur, in vaginis musculorum firmis et tendinibus sedeant; et idcirco undique valide constringantur, non sine difficultate summa, et, hanc ob causam, non sine acutissimo dolore, expandi et dilatari possunt. Praeterea, sedes eorum talis est, qualis vix effusionem incidere patitur, quae, in aliis corporis locis, vasa praeter consuetudinem distensa parte humorum, quos vehunt, liberat, et ita ea relaxat. Hoc idem in causa est, cur hic morbus vix unquam suppuratione finiatur. Namque, ut experimenta virorum clarorum Pringelii et Gaberi ostendunt, nulla suppuratio, nisi pars lymphae coagulabilis effundatur, incidere potest. Aliquid humoris glutinosi quidem in vaginas tendinum nonnunquam effundi confitemur; namque cadavera incisa hoc evenisse testantur. Cum vero tumores inde rarissime nascantur, effusionem hujusmodi parum frequentem esse, vel humorem, postquam exhalavit, fere semper absorberi suspicamur. Et denique qualiscunque sit, ad pus progenerandum perperam accommodari vide-

tur; etenim nihil fere ſuppuratione in hoc morbo rarius eſſe, probe noverunt medici.

3. *Ejuſdem tractum muſculorum ſequentis.*—Hic, ut alibi, veſtigiis praeceptoris ſagacis, nempe celeberrimi Culleni, inſiſtendum eſt. Affectus fibrarum muſcularium ſingularis, inquit, vel rigiditas, in cauſa eſſe videtur, cur dolores ab uno artu ad alium, ſecundum decurſum muſculorum, propagentur: Nec mirum eſt, hos in muſculis extremis, ubi in artus deſinunt, graviſſime ſentiri, cum oſcillationes ultra hos nequeant patere.

P R O G N O S I S.

Rheumatiſmus, dum corpus externum tenet, parum nihilve periculi habet; nulla etenim exempla, quibus fides poſſit haberi, quantum meminerim, produntur memoriae, ubi aliquis eo fuit extinctus. Nonnunquam a ſede ſolita ad caput, pulmones, et alia viſcera interna, migrare fertur, et apoplexiam, paralyſin, delirium, pneumoniam, morboſque ſimiles facere. Si vero hoc eveniat, animus mihi non parum inclinat, ut morbum non pro rheumatiſmo vero et genuino, ſed pro arthritidis ſpecie, habeam.